формується понятійно-категоріальний апарат еволюційної концепції картини світу як вищого рівня узагальнення і систематизації знання, де найбільш повно знаходять свою конкретизацію загальнонаукові поняття: матерія, простір, час, взаємодія, розвиток, самоорганізація та ін.

Формування системних знань з методології науки в процесі вивчення загальної фізики ефективно здійснюється за рахунок активних методів, які передбачають: широке використання на лекціях, семінарах, практичних і лабораторних заняттях проблемних методів навчання як при вивченні нового матеріалу, так і при організації самостійної роботи студентів; використання спеціальних проблемно-дослідних завдань і питань методологічного характеру, а також самостійного складання студентами питань такого типу до досліджуваного теоретичного матеріалу; аналіз змісту лабораторних робіт (проводиться студентами самостійно і контролюється викладачем під час допуску та захисту робіт); аналіз як змісту, так і отриманого розв'язку фізичних завдань; складання та аналіз причинно-наслідкових ланцюжків явищ, які супроводжують той чи інший розглянутий фізичний процес. При цьому розвиваються навички роботи з навчальною та науковою літературою, різними джерелами інформації, і актуалізуються такі поняття, як ідеалізація, формалізація, абстрагування, модель і т.д. Як показав досвід викладання загальної фізики у Володимир-Волинському професійному училищі, системне урахування методологічних питань сприяє формуванню у студентів вмінь пояснювати різні процеси і явища природи, знаходити головне, бачити взаємозв'язок і взаємозалежність предметів і явищ, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, усвідомлювати роль фізики у вибраній технічній професії.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Методологические знания как выявление фундаментализации профессиональной подготовки учителя / С. Гончаренко, В. Кушнир, Г. Кушнир // Путь образования. – 2007. – № 3. – С. 2–8.

Катерина Чупіна

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах здобуття вищої освіти особливо актуальним є питання організації навчального процесу для молоді з інвалідністю. На жаль, практика така, що особи з інвалідністю, починаючи з дитячого віку, часто не можуть через різні причини повною мірою і нарівні з однолітками реалізувати гарантоване право на освіту. це є значною перешкодою на шляху їхньої інтеграції в соціальне середовище.

Вступивши до ЗВО, студенти-першокурсники з вадами здоров'я стикаються з проблемами адаптації до навчального процесу, безперешкодного відвідування занять, самореалізації, взаємодії з викладачами і одногрупниками. у зв'язку з недостатнім фінансуванням ЗВО не можуть забезпечити навчання осіб з інвалідністю усіма необхідними умовами. це стосується фізичної доступності і матеріально-технічної бази ЗВО, спеціальних програм підготовки з урахуванням психофізичного розвитку студентів, компетентності професорсько-викладацького складу [3].

Освіта є однією з пріоритетних сфер соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. особи з функціональними обмеженнями є повноцінними членами суспільства й, як і всі інші люди мають право реалізувати свій потенціал в тій сфері, що їм найбільше імпонує. але, на жаль, вибір майбутньої професії людьми з особливими потребами ускладняється багатьма причинами. Особи з інвалідністю, які виходять на ринок праці, часто є неконкурентоспроможними порівняно зі здоровими людьми, мають недостатню професійну і територіальну мобільність. в Україні, як і в усьому світі, тривалий період домінувала «сегрегативна» модель здобуття освіти молоддю з інвалідністю, яка передбачала навчання цієї категорії громадян в спеціальних школах-інтернатах. Такий підхід позбавляв осіб з особливими потребами можливостей перебувати в звичайному оточенні, серед однолітків без вад здоров'я.

Упродовж останніх років за рекомендаціями ЮНЕСКО в багатьох країнах світу був змінений підхід до освіти інвалідів з «сегрегативної» на «інклюзивну» [1]. Така модель має на увазі організацію спільного навчання осіб з інвалідністю та без неї в навчальних закладах шляхом створення спеціальних умов (індивідуалізація й адаптація навчальних програм до потреб людей з обмеженими можливостями здоров'я, пристосування основного і додаткового навчального обладнання, забезпечення безбар'єрного середовища у ЗВО).

В Україні право на вищу освіту для громадян, зокрема й осіб з особливими потребами, закріплене в конституції України, законах «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» та ін. отже, на законодавчому рівні в Україні визнане право інвалідів на освіту на основі рівності можливостей з іншими громадянами [4].

Незважаючи на те, що українське законодавство гарантує пільги для абітурієнтів з інвалідністю, низка факторів робить їхній вступ до вишу проблематичним. Так, законами «Про вищу освіту», «Про освіту» передбачено формування рівних умов для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб,

можливостей, здібностей та інтересів [5].

Принцип створення рівних можливостей для людей з інвалідністю в цьому контексті означає, що потреби всіх без винятку індивідуумів мають однакове значення, тому вони мають слугувати основою планування освітнього процесу. Однак насправді більшість університетів України не забезпечені навіть мінімальними умовами, необхідними для навчання осіб з інвалідністю. це стосується архітектури будівель і аудиторій, дверних прорізів і сходів, меблів та обладнання, облаштування їдалень, бібліотек, санітарно-гігієнічних приміщень, відсутності ліфтів, кімнат відпочинку, медичних кабінетів тощо.

Територія освітньої організації повинна відповідати умовам безперешкодного, безпечного і зручного пересування маломобільних студентів. Потрібно забезпечити доступ до будівель і споруд, доступність шляхів руху, наявність засобів інформаційно-навігаційної підтримки, дублювання сходів пандусами або підйомними пристроями, контрастне фарбування дверей і сходів, виділення місць для паркування автотранспортних засобів інвалідів. комплексна інформаційна система для орієнтації і навігації інвалідів в архітектурному просторі освітньої організації має включати візуальну, звукову і тактильну інформацію.

Для реконструкції приміщень ЗВО необхідно передбачити бюджетне фінансування, адже самостійно виші не в змозі своєчасно забезпечувати студентам з інвалідністю необхідні умови. Приватні заклади вищої освіти бюджетних коштів, наприклад на створення безбар'єрного середовища, не отримують. чимало державних навчальних закладів займається створенням безбар'єрного середовища за рахунок власних коштів. Безумовно, ведеться робота у цьому напрямі, однак говорити про повсюдно створене безбар'єрне середовище передчасно. У сучасних умовах в Україні спостерігається тенденція до збільшення чисельності осіб з інвалідністю, які здобувають вищу освіту. це підтверджують дані державної служби статистики України, станом на 1 січня 2019 року, за даними щорічного статистичного бюлетеня державної статистичної служби України, у ЗВО навчалось 14 752 студентів з інвалідністю з них, 11 141 студентів навчалися в університетах, академіях, інститутах та 3 611 студентів – у коледжах, технікумах, училищах [7].

Одним із найбільш відомих вишів України, де здійснюється фахова підготовка інвалідів, є відкритий Міжнародний університет розвитку людини «Україна» [3]. Університет «Україна» є закладом вищої освіти інклюзивного типу, в якому разом зі здоровими студентами навчаються студенти I – III груп інвалідності з різними нозологіями захворювання (з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату тощо). Щорічно в університеті здобувають освіту близько 6 % студентів з інвалідністю [1]. Студенти з особливими потребами навчаються разом зі своїми здоровими однолітками в інтегрованих групах – мікро-моделях соціального

середовища. для забезпечення рівного доступу таких студентів до навчання в університеті впроваджується система супроводу навчання, що включає новітні освітні технології, спеціальні методи підтримки й адаптивні технічні засоби. Однак інклюзивне навчання студентів з інвалідністю впроваджується лише в окремих навчальних закладах. здебільшого такий процес у вишах відбувається стихійно – завдяки зусиллям самих студентів, їхніх родичів, громадськості [2].

Доступність якісної вищої освіти знижується за відсутності так званої реабілітаційної компоненти вищої освіти, яка вимагає додаткових бюджетних коштів і повинна надаватися разом з освітніми послугами. для багатьох студентів-інвалідів ситуація погіршується через низький економічний статус їхніх сімей, що виражається в недостатніх умовах домашньої підготовки, відсутності телефону, комп'ютера, електронної комунікації. для здійснення особистісного, індивідуалізованого соціального супроводу студентів з інвалідністю доцільно впроваджувати таку форму супроводу, як волонтерський рух серед студентства. Волонтерський рух не тільки сприяє соціалізації інвалідів, а й просуває решту студентів назустріч їм, розвиває процеси інтеграції в молодіжному середовищі, що обов'язково проявиться з позитивного боку і в майбутньому в суспільному житті.

У той же час організаційно-педагогічний супровід має бути направлений на контроль навчання студента з інвалідністю відповідно до графіка навчального процесу в умовах інклюзивного навчання. організаційно-педагогічний супровід може включати: контроль за відвідуванням занять; допомога в організації самостійної роботи в разі захворювання; організацію індивідуальних консультацій для тривало відсутніх студентів; контроль атестацій, складання заліків, іспитів, ліквідації академічних заборгованостей; корекцію взаємодії викладач-студент в навчальному процесі; консультування викладачів і співробітників з психофізичних особливостей студентів з особливими потребами, корекцію ситуацій труднощів; інструктажі та семінари для викладачів, методистів тощо [1].

З огляду на вищезазначене, в Україні поступово впроваджується модель інтеграції осіб з інвалідністю в освітню сферу. це відбувається шляхом індивідуалізації та адаптації навчальних планів (програм) до потреб і можливостей таких категорій громадян, пристосування навчального обладнання, підготовки професорсько-викладацького складу до роботи зі студентами з особливими потребами, забезпечення фізичної доступності навчальних корпусів тощо. Однак чимало аспектів досі залишаються невирішеними, зокрема через недостатнє фінансування.

Підбиваючи підсумки, можна виділити наступні причини, що перешкоджають здобуттю вищої освіти молоддю з особливими потребами:

– стан здоров'я;

– потреба в постійному сторонньому догляді (невирішення питання їхнього супроводу);
– відсутність безбар'єрного середовища як на шляху від місця проживання до установи освіти, так і в самих навчальних корпусах;
– нетолерантне ставлення оточуючих до осіб з інвалідністю;
– відсутність системи дистанційного навчання, яка б відповідала якості денної форми навчання, що фінансується з бюджету;
– низький рівень мотивації до здобуття вищої освіти, оскільки людям з інвалідністю доводиться самостійно долати бар'єри для її отримання;
– нестача і/або відсутність допоміжних технологій і навчальних матеріалів;
– недостатня кількість кваліфікованого спеціалізованого персоналу (сурдоперекладачі, тьютори) тощо[9].

Централізовану допомогу в процесі навчання студенти з інвалідністю отримують далеко не завжди, і створення для них освітніх умов переважно залежить від зусиль сім'ї, іноді від приватної ініціативи однокурсників, професорсько-викладацького складу, адміністрації ЗВО.

Важливо підтримувати їхнє прагнення до підвищення рівня знань і створити максимально комфортні умови, аби вони могли реалізувати своє конституційне право на освіту.

Список використаних джерел

1. Ашиток А. Проблеми інклюзивної освіти в Україні / Ашиток А. // Людинознавчі студії. серія «Педагогіка». – 2015. – Вип. 1(33). – С. 4–11.
2. Бондар Т. І. Створення інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України / Бондар Т. І. // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2014. – Т. II, № 27. – С. 20–24.
3. Гуркина О. А. Зарубежный опыт социальной и образовательной инклюзии людей с овз на примере исследования высшего образования / Гуркина О. А., Новикова Е. М. // Современная зарубежная психология. – 2014. – № 1. – С. 6–15.
4. Давиденко Г. В. Включення людей з інвалідністю в суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації / Давиденко Г. В. // Наукові записки: зб. наук. пр. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – Вип. 135. – С. 93–96. – (Серія: Педагогічні науки).
5. Ковтун С. Інклюзія у вищій школі україни: сучасний стан та перспектви / Ковтун С. // PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Dáugosza w CzĊstochowie. – Seria: Pedagogika, 2011. – Z. XX. – P. 137–145.
6. Забезпечення рівних можливостей для навчання студентів з інвалідністю: метод. посіб. для викладачів щодо роботи в

інтегрованих групах / Кольченко К. О., Равер-Лампман Ш., Нікуліна Г. Ф. та ін. – К.: Університет «Україна», 2005. – 76 с.
7. Кравченко О. О. Соціальна реабілітація студентів з інвалідністю як ключове завдання для ВНЗ / Кравченко О. О. // Inovache vyskum v oblasti sociologie, psychologie a politologie: Medzinarodna vedecko-prakticka konferencia (Sladkovico, Slovenska republika, 2017). – Sladkovico, 2017. – С. 31–34.
8. Постанова Кабінету Міністрів України № 706 від 1 серпня 2012 р. про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF.
9. Таланчук П. М. Университет «Украина» от интеграции к инклюзии / Таланчук П. М. // Сборник статей международной научно-практической конференции «Непрерывное профессиональное образование лиц с ограниченными возможностями». – Минск: БГУИР, 2015. – С. 93–96.

Лілія Шамрай

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Навчання іноземних мов на різних етапах сьогодні набуває особливого значення у контексті процесів розвитку особистості, глобалізації та інтеграції України в європейський освітній простір. У зв’язку з оновленням нормативних документів, зокрема, з прийняттям Державного стандарту загальної початкової освіти виникає потреба перегляду підходів до викладання іноземних мов на всіх етапах навчання.

Національна доктрина розвитку освіти серед пріоритетних напрямів визначає запровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Проблема інновацій в освіті стала предметом наукових пошуків педагогів з усього світу (К. Ангеловські, В. Андрєєв, Х. Барнет, Дж. Бассет, М. Богуславський, В. Взятишев, Д. Гамільтон, Н. Грос, Р. Едем, М. Єльмандра, У. Кінгстон, Н. Лагервей, М. Майлз, Е. Роджерс, А. Хаберман, Р. Хейвлок, Д. Чен та ін.). Упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів розглядають науковці: Л. Березівська, К. Бондарева, Л. Даниленко, І. Дичківська, Г. Лаврентьєва, А Підласий, С. Сисоєва та інші.

Термін «інновація» (із пізньолатинської innovatio – оновлення,